



*Η αναστηλωμένη οροφή της δυτικής αίθουσας των Προπυλαίων. Φωτ. Τ. Τανούλας, Δεκέμβριος 2008*

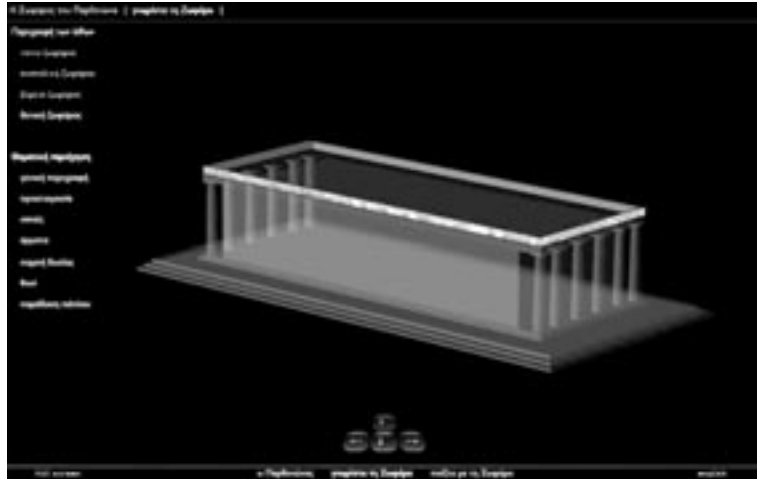
Χ. Μπούρας, Αυστηρή και χαλαρή τήρηση αρχών στις αναστηλώσεις των αρχαίων μνημείων στην Ελλάδα  
Μ. Ιωαννίδου, 2008-2009, Η πρόοδος των αναστηλωτικών έργων στην Ακρόπολη  
Μ. Ιωαννίδου, Στρατηγικές για την αντισεισμική προστασία των Μνημείων Ακρόπολεως  
Ρ. Χριστοδουλοπούλου, Η μελέτη αναστήλωσης του ανώτερου θρηγικού της βόρειας περιστεσης του Παρθενώνα  
Ε. Καρακίτσου, Τα παιχνίδια στον Παρθενώνα  
Κ. Χατζηασλάνη, Ε. Καϊμάρα, Α. Λεοντί, [www.parthenonfrieze.gr](http://www.parthenonfrieze.gr)  
Φ. Μαλλούχου-Τυφάνο, Τα νέα της Ακρόπολης

Στον Τομέα Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης της ΥΣΜΑ η ενασχόλησή μας με τη ζωφόρο του Παρθενώνα, μέσα στα χρόνια, ήταν συνεχής, όχι μόνο λόγω της μεγάλης σημασίας της, αλλά και λόγω των τεράστιων εκπαιδευτικών δυνατοτήτων που προσφέρει. Έτσι σχεδιάστηκαν ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα με θέμα τη ζωφόρο, εκδόθηκε το βιβλίο «Περίπατοι στον Παρθενώνα», όπου παρουσιάστηκε το σύνολο του σωζόμενου γλυπτικού διακόσμου του ναού και δημιουργήθηκε ποικίλο εκπαιδευτικό υλικό καθώς και εκπαιδευτικά παιχνίδια. Προκειμένου η ζωφόρος να γίνει γνωστή και καλύτερα κατανοητή στο ευρύτερο κοινό, όλο το παραπάνω υλικό ενσωματώθηκε σε μία από τις εκπαιδευτικές μουσειοσκευές του Τμήματος με τίτλο «Η Ζωφόρος του Παρθενώνα».

Το 2002, η μουσειοσκευή εμπλουτίστηκε με ένα εκπαιδευτικό εργαλείο ιδιαίτερα χρήσιμο, τόσο για το ευρύτερο κοινό όσο και για τους ειδικούς. Πρόκειται για μια φωτογραφική ανασύνθεση περίπου 400 φωτογραφιών των λίθων της ζωφόρου, σε κλίμακα 1:20, μήκους 8 μέτρων, που έκανε ο φωτογράφος της ΥΣΜΑ, Σ. Μαυρομάτης, και η οποία παρουσιάζει την όσο το δυνατόν πληρέστερη εικόνα του συνόλου.

Το 2003, ακολουθώντας το πνεύμα της νέας τεχνολογίας, δημιουργήθηκε το επόμενο εποπτικό μέσο, ένα CD ROM με τίτλο «Η Ζωφόρος του Παρθενώνα», που εξέδωσε η Υπηρεσία μας, στην ελληνική και αγγλική γλώσσα, σε συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ). Από τον Ιούνιο του 2003 το CD ROM καταχωρήθηκε στον κόμβο του ΕΚΤ, στο διαδίκτυο. Στον κατάλογο της παγκόσμιας μηχανής αναζήτησης Google η εφαρμογή αυτή βρίσκεται από τότε σταθερά στην πρώτη θέση μεταξύ 50.000 καταχωρήσεων.

Πέντε χρόνια μετά την ολοκλήρωση της εφαρμογής για τη ζωφόρο προχωρήσαμε στην ανανέωση και αναβάθμισή της και στον εμπλουτισμό της με παιχνίδια σε ψηφιακή μορφή για το διαδίκτυο. Η νέα αυτή εφαρμογή της Υπηρεσίας μας έγινε, όπως και η παλαιότερη, σε συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών.



Η αρχική σελίδα της νέας ηλεκτρονικής εκπαιδευτικής εφαρμογής «Γνωρίστε τη Ζωφόρο»



Ηλεκτρονική εφαρμογή «Γνωρίστε τη Ζωφόρο»: μετάβαση από τη δυτική στη νότια πλευρά

Συντονιστές του έργου ήταν από την ΥΣΜΑ οι Κ. Χατζηασολάνη και Ε. Καϊμάρα και από το ΕΚΤ η Ε. Σαχίνη. Την καλλιτεχνική επιμέλεια είχε ο Κ. Αντωνιάδης, ενώ τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη της εφαρμογής έκανε ο Γ. Κουτσούκος. Η εφαρμογή στη νέα της μορφή δίνει τη δυ-

νατότητα για άμεση πρόσβαση στη ζωφόρο, τόσο στους ειδικούς επιστήμονες, ως βάση δεδομένων, όσο και στα σχολεία και τα παιδιά μέσα από τα ψηφιακά της παιχνίδια. Ο σχεδιασμός της νέας εφαρμογής έχει αναπτυχθεί σύμφωνα με τα σύγχρονα δεδομένα παρουσίασης και προβολής πολιτιστικών περιεχομένων στο διαδίκτυο, αξιοποιώντας τις νέες τεχνολογίες και τα εκπαιδευτικά προγράμματα που έχουν δημιουργηθεί από τον Τομέα Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης και αφορούν στην περιγραφή και εμπάθυση της γνώσης της ζωφόρου του Παρθενώνα.

Το περιεχόμενο οργανώθηκε σε τρεις ενότητες με τους τίτλους: *Παρθενώνας Γνωρίστε τη Ζωφόρο! Παιζτε με τη Ζωφόρο.*

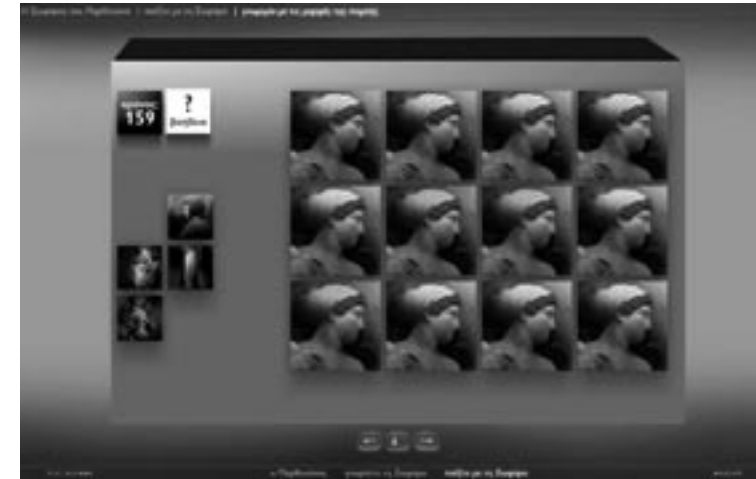
Η ενότητα *Παρθενώνας* περιλαμβάνει κείμενα και εικονογράφηση, που αφορούν στην αρχιτεκτονική και τον γλυπτό διάκοσμο του Παρθενώνα. Η γλυπτική περιλαμβάνει το άγαλμα της Αθηνάς Παρθένου, τα αετώματα, τις μετώπες και τη ζωφόρο. Η ζωφόρος αναλύεται στις ακόλουθες ενότητες: Το Θέμα - Τα Παναθήναια, Ερμηνευτικές Θεωρίες, Σχεδιασμός και Κατασκευή, Ιστορία, Συντήρηση, Βιβλιογραφία. Το περιεχόμενο παρουσιάζεται μέσα από τρισδιάστατες καρτέλες, οι οποίες περιλαμβάνουν τα σχετικά κείμενα και συνοδευτικές εικόνες.

Η ενότητα *Γνωρίστε τη Ζωφόρο* αναπτύσσεται με βάση ένα τρισδιάστατο μοντέλο του Παρθενώνα, στο οποίο οπμιώνονται οι τέσσερις πλευρές της ζωφόρου. Στην ενότητα αυτή ο χρήστης έχει

δύο δυνατότητες. Η πρώτη δυνατότητα που του δίνεται είναι να γνωρίσει τη ζωφόρο ανά πλευρά. Επιλέγοντας π.χ. τη βόρεια πλευρά, το τρισδιάστατο μοντέλο περιστρέφεται και στην οθόνη εμφανίζονται οι σωζόμενοι λίθοι της πλευράς, που συμπληρώνονται με τα σχέδια του Carrey. Στο επάνω

μέρος της οθόνης εμφανίζεται ένα εισαγωγικό κείμενο, που περιγράφει συνολικά τη βόρεια πλευρά. Στη συνέχεια επιλέγοντας ένα λίθο της πλευράς, αυτός μεγθύνεται και έρχεται στο κέντρο της οθόνης. Ο χρήστης μπορεί να τον δει από κοντά και να διαβάσει ένα κείμενο που περιγράφει λεπτομερώς την παράσταση του λίθου. Η αρίθμηση των λίθων, των μορφών καθώς και η αναφορά των μουσείων, στα οποία φυλάσσονται οι λίθοι, συνοδεύουν την εικόνα. Με τα κουμπιά πλοήγησης ο χρήστης μπορεί να μετακινηθεί στο διπλό βέλος. Σε όλα τα κείμενα έχουν επιλεγεί όροι, οι οποίοι τονίζονται χρωματικά, επισημαίνοντας στο χρήστη τη δυνατότητα ερμηνείας τους. Κάνοντας κλικ για παράδειγμα στη λέξη «πέτασος» εμφανίζεται μια καρτέλα με την ερμηνεία του όρου: «πλατύγυρο καπέλο». Η μετάβαση στην επόμενη πλευρά γίνεται με το διπλό βέλος πλοήγησης, για παράδειγμα «ΔΖ», το μοντέλο περιστρέφεται και στην οθόνη εμφανίζεται η Δυτική ζωφόρος. Η δεύτερη δυνατότητα της επιλογής *Γνωρίστε τη Ζωφόρο* έχει τίτλο «θεματικές περιηγήσεις». Εδώ ο χρήστης μπορεί να προσεγγίσει τη ζωφόρο μέσα από τα επιμέρους θέματά της: προετοιμασία, ιππείς, άρματα, πομπή θυσίας, θεοί και παράδοση του πέπλου. Με την τοποθέτηση του δρομέα πάνω στους τίτλους τονίζονται οι αντίστοιχες περιοχές στο τρισδιάστατο μοντέλο της ζωφόρου. Επιλέγοντας π.χ. την ενότητα «θεοί», μεγθύνεται στην οθόνη η αντίστοιχη περιοχή της ανατολικής ζωφόρου και η περιήγηση ξεκινάει. Το σχετικό κείμενο εμφανίζεται στην πάνω πλευρά της οθόνης και ανάλογα με το περιεχόμενο κάθε φράσης φωτίζονται οι αντίστοιχες περιοχές στη ζωφόρο. Το τρίτο επίπεδο της εφαρμογής έχει τίτλο *Παιζτε με τη Ζωφόρο* και απευθύνεται σε παιδιά. Ξεκινάει με μία εισαγωγή που συνο-

δεύεται από βίντεο, διάρκειας περίπου ενός λεπτού. Ο χρήστης κάθε ηλικίας μπορεί να καταλάβει πολύ γρήγορα τι ήταν η ζωφόρος, που βρισκόταν, τι απεικόνιζε, να δει κάποια στατιστικά στοιχεία αλλά και τα παιχνίδια που υπάρχουν στην εφαρμογή. Στη συνέχεια, ένα κίτρινο κουτί, η μουσειοσκευή της ζωφόρου, εμφανίζεται, ανοίγει και βγαίνουν τα παιχνίδια.



«Παιζτε με τη Ζωφόρο». Παιχνίδι: «γνωριμία με τις μορφές της πομπής»



«Παιζτε με τη Ζωφόρο». Παιχνίδι: «παρατηρώντας τα άλογα»

Τα παιχνίδια «Γνωριμία με τις μορφές της πομπής», «Πορεία προς τον βωμό» και «Παρατηρώντας τα άλογα» είναι παιχνίδια μνήμης και σκοπό έχουν να προσελκύσουν τα παιδιά σε μια πιο προσεκτική παρατήρηση των λεπτομερειών της ζωφόρου. Το παιχνίδι «Γνωριμία με τις μορφές της

πομπής» διακρίνεται σε πέντε ενότητες και το παιδί μπορεί να δει πιο προσεκτικά τα πρόσωπα των μορφών της ζωφόρου, τα ρούχα των ανδρών, τα ρούχα των γυναικών καθώς και την πολεμική ενδυμασία των ιππέων. Στο παιχνίδι «Πορεία προς τον βωμό» τα παιδιά βλέπουν τα ζώα που προορίζονταν για θυσία καθώς και τα τελετουργικά σκεύη που χρησιμοποιούνταν στη θυσία.

Στο παιχνίδι «Παρατηρώντας τα άλογα» μπορούν να παρατηρήσουν τα άλογα που συμμετείχαν στην πομπή, τα οποία ήταν πάνω από 200. Τα κεφάλια των αλόγων, οι χαιτές τους και η κίνησή τους παρουσιάζουν εξαιρετικό ενδιαφέρον.

Για κάθε μία από τις ενότητες των παραπάνω παιχνιδιών εμφανίζονται στην οθόνη 12 κλειστές καρτέλες, οι οποίες στην πίσω τους πλευρά εικονίζουν 6 ζευγάρια όμοιων απεικονίσεων. Τα παιδιά πρέπει να ταιριάξουν τις όμοιες καρτέλες μεταξύ τους στον χρόνο που τους δίνεται, ανάλογα με τον βαθμό δυσκολίας που έχουν επιλέξει.

Στην ίδια κατηγορία παιχνιδιών, όπου τα παιδιά καλούνται να ασκήσουν την παρατηρητικότητα τους, ανήκουν και τα δύο puzzle, με τίτλο «Το κρυμμένο άρμα» και «Ένα δώρο για τη θεά Αθηνά». Τα παιδιά επιλέγουν μια παράσταση και καλούνται να συνθέσουν το αντίστοιχο Puzzle. Το παιχνίδι με τίτλο «Χρωματίζοντας έναν λίθο της ζωφόρου» έχει σκοπό να ζωντανέψει τις ανάγλυφες παραστάσεις της ζωφόρου και να βοηθήσει τα παιδιά να φανταστούν τα χρώματά τους. Αρχικά βλέπουν προσεκτικά ένα λίθο χρωματισμένο. Στη συνέχεια παρουσιάζεται ο λίθος στη σημερινή του μορφή, μια παλέτα χρωμάτων και ένα πινέλο. Τα παιδιά μπορούν να τον χρωματίσουν όπως θέλουν. Το επόμενο παιχνίδι με τίτλο «Γίνε συντηρητής» προτείνει στα παιδιά να χρησιμοποι-





«Παίξτε με τη ζωφόρο». Παιχνίδι: «χρωματίζοντας ένα λίθο της ζωφόρου»

ήσουν ένα ομοίωμα του λέιζερ, με το οποίο έχει γίνει ο καθαρισμός των λίθων. Δίνεται στα παιδιά ένας λίθος από τη ζωφόρο για να τον καθαρίσουν με λέιζερ. Με τον δρομέα μετακινούν την κεφαλή του μηχανήματος και τη μεταφέρουν στην επιφάνεια του λίθου καθαρίζοντάς τον σταδιακά. Όταν ολοκληρώσουν με επιτυχία το έργο τους στο μόνιτορ, που εμφανίζεται στη δεξιά περιοχή της οθόνης, παρακολουθούν ένα βίντεο με την πραγματική διαδικασία καθαρισμού του λίθου από τους ειδικούς συντηρητές της ΥΣΜΑ. Στη συνέχεια έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν ένα ακόμα μικρό βίντεο με θέμα την ιστορία της φθοράς του λίθου. Παρουσιάζονται τρεις φάσεις της φθοράς καταλήγοντας στη μορφή του λίθου πριν τον καθαρισμό του.

Στο παιχνίδι «Συνθέτω τη δυτική ζωφόρο» τα παιδιά προσπαθούν να βρουν τη σωστή θέση των 16 λίθων της δυτικής ζωφόρου, που εικονίζουν την προετοιμασία της πομπής των ιππέων κατά τα Μεγάλα Παναθήναια. Κάθε λίθος εμφανίζεται με τυχαία σειρά στο κέντρο της οθόνης. Ο χρήστης παρατηρεί τον λίθο και στη συνέχεια προσπαθεί να βρει για ποιον από τους δεκαέξι πρόκειται, διαβάζοντας μία μικρή περιγραφή για κάθε λίθο που εμφανίζεται στο επάνω μέρος της οθόνης με τον αντίστοιχο αριθμό του. Όταν ο χρήστης συνδυάσει σωστά την εικόνα με το κείμενο, τότε ο λίθος βρίσκει τη



«Παίξτε με τη ζωφόρο». Παιχνίδι: «γίνε συντηρητής»

θέση του και στο τέλος μπορεί να δει όλη τη δυτική ζωφόρο, έτσι όπως ήταν επάνω στο μνημείο.

Στα παιχνίδια με τίτλους «Ολύμπια ανίγματα: βρες τους θεούς» και «Αγώνες που έμειναν ... στα αγγεία», τα παιδιά πρέπει επίσης να αντιστοιχίσουν το κείμενο με την εικόνα. Δεξιά στην οθόνη εμφανίζεται ένα κείμενο, που κάθε φορά βγαίνει με τυχαία σειρά και περιγράφει με συντομία τον θεό ή το αγώνισμα που αναζητείται. Το παιδί διαβάζει το κείμενο και ψάχνει να βρει ποια εικόνα ταιριάζει από τις καρτέλες, που εμφανίζονται αριστερά στην οθόνη. Όταν επιλέξει τη σωστή εικόνα, αυτή μεγαλώνει και μπορεί να τη δει καλύτερα. Στη θέση της καρτέλας που υπήρχε μπαίνει μία καινούρια, για να μπορεί το παιδί να συνεχίζει το παιχνίδι, μέχρι να τελειώσουν όλες οι κάρτες. Στο πρώτο παιχνίδι τα παιδιά αναζητούν τους θεούς και στο

τέλος τους βλέπουν έτσι όπως απεικονίζονται στην ανατολική ζωφόρο του Παρθενώνα. Στο δεύτερο παιχνίδι τα παιδιά μαθαίνουν για τα αγώνισμα που περιλάμβανε η μεγάλη γιορτή των Παναθηναίων, τα οποία αναζητούν πάνω στους Παναθηναϊκούς Αμφορείς. Στο τέλος του παιχνιδιού εμφανίζεται μία άλλη οθόνη, που παρουσιάζει ορισμένα από τα αγώνισμα των Παναθηναίων, έτσι όπως απεικονίζονται επάνω στη ζωφόρο του Παρθενώνα.

Η ενότητα «Παίξτε με τη ζωφόρο», εκτός από τα βίντεο που ήδη αναφέρθηκαν, έχει εμπλουτιστεί και με ένα animation που έχει τίτλο «Και ξαφνικά το αλόγο μου έγινε μαρμάρينو». Σ' αυτό, ένας από τους ιππείς της ζωφόρου έχει «ζωντανέψει» και καλπάζοντας, ψάχνει να βρει τη θέση του στην πομπή. Τη στιγμή ακριβώς που βρίσκει τη θέση του ... μαρμαρώνει.

Στην ενότητα των παιχνιδιών έχει περιληφθεί και υλικό σε ψηφιακή μορφή (έντυπα σε μορφή pdf και μία παρουσίαση διαφανειών σε power point), που απευθύνεται κυρίως σε σχολικές τάξεις για μία μεγαλύτερη εμπάθυση στο θέμα της ζωφόρου.

Τέλος, ενώ η μουσειοσκευή έχει χρησιμοποιηθεί συνολικά από περίπου 35.000 μαθητές και έχει προσφερθεί σε 120 φορείς στην Ελλάδα και 90 στο εξωτερικό, η νέα εφαρμογή μας δίνει τη δυνατότητα για μια πραγματικά ανοικτή πρόσβαση σε όποιον το επιθυμεί.

**Κ. Χατζηασλάνη**

Αρχιτέκτων-Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη  
**Ε. Καιμάρα, Α. Λεοντή, Αρχαιολόγοι,**

Τομέας Ενημέρωσης και  
Εκπαίδευσης της ΥΣΜΑ

**Εκπαιδευτικές δραστηριότητες**

Ο Τομέας Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης της ΥΣΜΑ πραγματοποίησε, το 2008, εκπαιδευτικά προγράμματα με θέμα «Πάμε στην Ακρόπολη» σε 2.200 μαθητές από 88 σχολεία μέσα στο Κέντρο Μελετών της Ακρόπολης. Στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού προγράμματος συμπεριλαμβάνονταν και επίσκεψη με το σχολείο στον χώρο του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης, όπου οι μαθητές «αναζητούσαν τους θεούς του Ολύμπου» πάνω στα αγγεία της έκθεσης «ΝΟΣΤΟΙ/ΝΟΣΤΟΙ». Για την έκθεση αυτή εκδόθηκε ειδικό φυλλάδιο με τίτλο «Αναζητώντας τους θεούς του Ολύμπου».

Επίσης, μέσα στο Νέο Μουσείο της Ακρόπολης, πραγματοποιήθηκαν σε 480 μαθητές της Δ', Ε' και ΣΤ' Δημοτικού και Κυριακάτικα εκπαιδευτικά προγράμματα με θέμα «Ο Παρθενώνας και ο γλυπτός του διάκοσμος». Εκπαιδευτικά Προγράμματα πραγματοποιήθηκαν και στη Washington, στις ΗΠΑ, στο πλαίσιο του φεστιβάλ «KidsEurofestival», που διήρκεσε από τις 9 Οκτωβρίου έως τις 9 Νοεμβρίου 2008. Το φεστιβάλ αυτό είχε διοργανωθεί από τη γαλλική πρεσβεία και τις 27 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και απευθυνόταν σε παιδιά με τις οικογένειές τους. Στόχος της διοργάνωσης ήταν να γνωρίσει το νεανικό κοινό των Ηνωμένων Πολιτειών την κοινή παράδοση της Ευρώπης και της Αμερικής. Το Τμήμα μας, εκπροσωπώντας την Ελλάδα, πραγματοποίησε 2 εκπαιδευτικά προγράμματα σε 80 Αμερικανούς μαθητές μέσα στη National Gallery of Art της Washington με θέμα «Αναζητώντας αρχαίους θεούς σε πίνακες και γλυπτά της Αναγέννησης». Επίσης πραγματοποίησε και 1 εκπαιδευτικό πρόγραμμα, «Το Δωδεκάθεο», σε ένα δημόσιο σχολείο και ένα σεμινάριο σε Αμερικανούς εκπαιδευτικούς της περιοχής. Διανεμήθηκαν επίσης μουσειοσκευές και εκπαιδευτικό υλικό σχετικό με «Το Δωδεκάθεο».

Οι μουσειοσκευές του Τομέα κατά το 2008 δανείστηκαν σε 278 σχολεία (835 τμήματα) από 22 νομούς σε όλη την Ελλάδα και χρησιμοποιήθηκαν από 16.816 μαθητές. Και εφέτος δωρήθηκαν 40 μουσειοσκευές με θέμα «Το Δωδεκάθεο» σε φορείς της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Παράλληλα, τη χρονιά που πέρασε, ο Τομέας συμμετείχε σε συνέδρια στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό και πραγματοποίησε διαλέξεις και σεμινάρια σε 300 εκπαιδευτικούς

και φοιτητές. Επίσης, μετά από πρόσκληση της Παγκόσμιας Τράπεζας στη Washington, πραγματοποιήθηκε ομιλία με θέμα «Education and Cultural Heritage Partnership: Contribution to Local, Social and Human Development. The case of Educational Programs of the Museum of Acropolis» από την Κ. Χατζηασλάνη προς την Επιτροπή της Τράπεζας Urban Development Network – Cultural Heritage and Sustainable Tourism Thematic Group.

Επιπλέον δημιουργήθηκαν δύο ψηφιακές ταινίες, η πρώτη με θέμα «Πάμε στην Ακρόπολη» και η δεύτερη με θέμα «Ένας Αρχαίος Ναός», οι οποίες στηρίχθηκαν στα εκπαιδευτικά βιβλία του Τμήματος με τα αντίστοιχα θέματα. Κάθε μία από τις ταινίες συνοδεύεται από δύο ψηφιακά παιχνίδια.

Τέλος, το 2008, σε συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ) του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών (ΕΙΕ) έγινε νέος σχεδιασμός για το Internet της ψηφιακής εφαρμογής με θέμα «Η Ζωφόρος του Παρθενώνα», η οποία εμπλουτίστηκε με είκοσι ψηφιακά παιχνίδια.

**Εκδηλώσεις για τα έργα Ακρόπολεως**

Τη χρονιά που πέρασε η γνωστή φωτογραφική έκθεση των αναστηλωτικών έργων Ακρόπολεως του φωτογράφου της ΥΣΜΑ Σ. Μαυρομάτη παρουσιάστηκε σε πανεπιστήμια της Γερμανίας και συγκεκριμένα στο Πανε-

πιστήμιο της Χαϊδελβέργης, από τις 20 Οκτωβρίου 2008 έως τις 30 Ιανουαρίου 2009 και, στο διάστημα 29 Απριλίου-10 Ιουνίου 2009, στο Ινστιτούτο Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου του Freiburg. Με την ευκαιρία της παρουσίασης της έκθεσης διοργανώθηκαν διαλέξεις ή ημερίδες με θέμα τα αναστηλωτικά έργα της Ακρόπολης. Έτσι, στις 30 Οκτωβρίου 2008, μίλησε στο Πανεπιστήμιο της Χαϊδελβέργης για τα έργα στην Ακρόπολη ο Πρόεδρος της ΕΣΜΑ ομοτ. καθ. Χ. Μπούρας, ενώ στις 30 Απριλίου διοργανώθηκε Επιστημονική Ημερίδα για τα έργα στο Πανεπιστήμιο Albert-Ludwigs του Freiburg, στην οποία μετείχαν με ομιλίες οι Μ. Ιωαννίδου (Τα Αναστηλωτικά Έργα στην Ακρόπολη και η Αναστίλωση των Προπυλαίων), Φ. Μαλλούχου-Tufano (Η Αναστίλωση του Ερεχθείου), Ν. Τογανίδης (Η Αναστίλωση του Παρθενώνα), Δ. Μιχαλοπούλου (Η Αναστίλωση του Ναού της Αθηνάς Νίκης), Ε. Παπακωνσταντίνου-Ζιώτη (Η Συντήρηση της Επιφάνειας των Μνημείων της Ακρόπολης-Καθαρισμός με Laser), Σπ. Οικονομopoulos (Η Τεχνολογία των Αναστηλωτικών Έργων της Ακρόπολης) και Κ. Χατζηασλάνη (Η Αναστίλωση της Ακρόπολης στην Εκπαίδευση). Οι ως άνω εκδηλώσεις οργανώθηκαν σε συνεργασία με το Ίδρυμα Ελληνικού Πολιτισμού.

Ειδική συνεδρία αφιερωμένη στην Ακρόπολη, με τίτλο «Recording and Document-



Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την Ακρόπολη από την Κ. Χατζηασλάνη στη National Gallery of Art στη Washington, ΗΠΑ. Οκτώβριος 2008



ing the Acropolis of Athens. From Classical, Ancient Greece to Modern Olympics» περιλήφθηκε στο διεθνές συνέδριο «The International Archives of the Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information»,



Φωτογραφική έκθεση των αναστηλωτικών έργων Ακροπόλεως στο Πανεπιστήμιο της Χαϊδελβέργης, Οκτώβριος 2008-Ιανουάριος 2009



Φωτογραφική έκθεση των αναστηλωτικών έργων Ακροπόλεως στο Πανεπιστήμιο του Freiburg, Απρίλιος-Ιούνιος 2009

που οργανώθηκε από το ISPRS (International Society of Photogrammetry and Remote Sensing) από τις 3 έως 11 Ιουλίου 2008 στο Πεκίνο. Στη συνεδρία αυτή έγιναν οι ακόλουθες ανακοινώσεις: Δ. Μουλλού, Δ.

Μαυρομάτη, Β. Τσίγκας, Κ. Λιαπάκης, Α. Γραμματικόπουλος, Σ. Ράικος, Α. Σαρρής, Ε. Μπαλταβιάς, F. Remondino, J.-A. Berardin, S. El-Hakim, L. Cournoyer, M. Picard, «Recording, Modeling, Visualisation

Experience», F. Remondino, E. Μπαλταβιάς, S. El-Hakim, M. Picard, Α. Γραμματικόπουλος, «Image-Based 3D Modeling of the Erechtheion, Acropolis of Athens», Δ. Εγγλέζος, Δ. Μουλλού, Δ. Μαυρομάτη, «Geostructural Analysis of the Athenian Acropolis Wall Based on Terrestrial Laser Scanning Data» και Β. Τσίγκας, Κ. Λιαπάκης, Β. Ξυλιά, Δ. Μαυρομάτη, Δ. Μουλλού, Α. Γραμματικόπουλος, Κ. Στεντούμης, «3D Modelling of the Acropolis of Athens Using Balloon Images and Terrestrial Laser Scanning».

Τέλος, τα έργα Ακροπόλεως (οι επεμβάσεις στον Παρθενώνα, στα Προπύλαια, στον Ναό της Αθηνάς Νίκης και στο περιμετρικό Τείχος) παρουσιάστηκαν, σε πόστερ, στο 2ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναστηλώσεων, που διοργανώθηκε στις 21-24 Μαΐου 2009 στο Μουσείο Μπενάκη (Πειραιώς) από την Εταιρεία Έρευνας και Επιστημονικής Προώθησης Αναστήλωσης Μνημείων (ΕΤΕΠΑΜ). Οι σύνεδροι ξεναγήθηκαν στις πινακίδες των διαφόρων έργων από τους καθ' ύλην αρμόδιους μηχανικούς.

#### Διαλέξεις

Όπως κάθε χρόνο, έτσι και τη χρονιά που πέρασε τα μέλη του επιστημονικού προσωπικού της ΥΣΜΑ έδωσαν διαλέξεις και έκαναν ανακοινώσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό σχετικά με γενικά ή επιμέρους θέματα των αναστηλωτικών έργων και των μνημείων της Ακρόπολης.

Η Μ. Ιωαννίδου, στα πλαίσια της συνεργασίας της ΥΣΜΑ με το Ιαπωνικό Πανεπιστήμιο ΜΙΕ για την αντισεισμική προστασία των μνημείων, μετέσχε σε σχετική ημερίδα, που διοργανώθηκε στις 17 Νοεμβρίου 2008 στο Τόκιο, με ανακοίνωση με θέμα «The Acropolis of Athens: principles and methodology for the structural restoration of the monuments». Η ίδια μίλησε επίσης για τις έρευνες που διεξάγονται για την αντισεισμική προστασία των μνημείων στην Ακρόπολη σε Δημερίδα με θέμα «Στρατηγικές για την αντισεισμική προστασία των μνημείων», που διοργανώθηκε στην Αθήνα, στις 26-27 Φεβρουαρίου 2009, από το Συμβούλιο της Ευρώπης, το Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Πρόγνωσης Σεισμών και τον Οργανισμό Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας (ΟΑΣΠ). Τον Μάρτιο του 2009 μίλησε στο συνέδριο του Συλλόγου Ελλήνων Ξεναγών στην Αθήνα για την «Εφαρ-

μογή της αρχαίας και σύγχρονης τεχνολογίας στις αναστηλωτικές επεμβάσεις της Ακρόπολης». Τέλος, η Μ. Ιωαννίδου παρουσίασε τα έργα Ακροπόλεως, στις 15 Μαΐου, σε Ημερίδα στην Πάτρα, που διοργανώθηκε από το εκεί ΤΕΙ σε συνεργασία με το ΤΕΕ της Δυτικής Ελλάδος και στις 28 Μαΐου, σε διάλεξη, που διοργάνωσε η Ένωση Φίλων Ακροπόλεως στο Κέντρο Μελετών Ακροπόλεως.

Ο Τ. Τανούλας μίλησε, τον Φεβρουάριο του 2008, για τα «Προβλήματα κίνησης των επισκεπτών στην Ακρόπολη: εφαρμογή και προτάσεις» στο Σεμινάριο με θέμα «Διαχείριση και ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων», στο πλαίσιο του Διατμηματικού Προγράμματος Προστασίας, Συντήρησης και Αποκατάστασης Μνημείων Πολιτισμού του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ο ίδιος μίλησε για την «Ακρόπολη και τα μνημεία της υπό τους Λατίνους» σε Επιστημονική Συνάντηση με θέμα «Η λατινική κυριαρχία στην Αθήνα», που διοργανώθηκε στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο στην Αθήνα τον Απρίλιο του 2008, ενώ τον Μάιο του ίδιου έτους μίλησε για τις «Βυζαντινικές φράσεις των Προπυλαίων» στο Συμπόσιο που οργανώθηκε για τα 80 χρόνια του Cyril Mango στο Βυζαντινό Μουσείο της Αθήνας. Τέλος, παρουσίασε, τον Οκτώβριο 2008, τις «Αναστηλώσεις στα Προπύλαια» στο Εργαστήριο Διεπιστημονικής Συνεργασίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης με θέμα «Αποκατάσταση και επανάχρηση ιστορικών κτιρίων και συνόλων». Η Α. Λαμπρινού έδωσε διάλεξη με τίτλο «The preservation of a ruin: the Parthenon» στο Αρχαιολογικό Ινστιτούτο Αμερικής (ΑΙΑ) τον Ιανουάριο του 2009. Η ίδια συμμετείχε στο 2ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναστηλώσεων, που διοργανώθηκε στις 21-24 Μαΐου 2009 στο Μουσείο Μπενάκη (Πειραιώς) από την Εταιρεία Έρευνας και Επιστημονικής Προώθησης Αναστήλωσης Μνημείων (ΕΤΕΠΑΜ), με ανακοίνωση με τίτλο «Προσέλιψη και απόκλιση από την αρχική μορφή: Η περίπτωση του Παρθενώνα».

Στο ίδιο συνέδριο μετέσχαν με ανακοινώσεις και τρία μέλη του τεχνικού γραφείου του έργου της Ακρόπολης, που πλέον έχουν αποχωρήσει από το έργο: η αρχιτέκτων Ρ. Χριστοδουλοπούλου, η οποία παρουσίασε τη μελέτη αναστήλωσης του ανώτερου θριγκού της βόρειας περιστείας του Παρθενώνα και οι πολιτικοί μηχανικοί Μ. Μεντζίνη και Ε. Τουμπακάρη, που μίλησαν,



Ημερίδα για την Ακρόπολη στο Πανεπιστήμιο του Freiburg, 30.4.2009. Από πάνω: Μ. Ιωαννίδου, Φ. Μαλλούχου-Τυφάνο, Σπ. Οικονομόπουλος, Δ. Μιχαλοπούλου, Ε. Παπακωνσταντίνου-Ζιώτη

αντίστοιχα, για τη «Συμπεριφορά σε κάμψη μαρμάρινης αποκατεστημένης δοκού-επιστυλίου» και για την «Ανάλυση αστοχιών και τη δομική καταπόνηση στις περιοχές αγκύρωσης των συνδετηρίων στοιχείων του Παρθενώνα».

Ο Δ. Εγγλέζος παρουσίασε τη «Σωστική κατάχωση του Αρρηφορίου στην Ακρόπολη των Αθηνών» στο 3ο Εθνικό Συνέδριο με θέμα «Ηπιες επεμβάσεις για την προστασία ιστορικών κατασκευών», που πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη τον Απρίλιο του 2009. Στο ίδιο συνέδριο οι Δ. Μαυρομάτη και Δ. Μουλλού μίλησαν για την «Εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων αποτύπωσης και γεωμετρικής τεκμηρίωσης στην Ακρόπολη των Αθηνών».

Τον Φεβρουάριο 2009 η Εύη Λεμπιδάκη έδωσε διάλεξη στο Κέντρο Μελετών Ακροπόλεως, την οποία διοργάνωσε η Ένωση Φίλων Ακροπόλεως, για τη λατρεία της Αθηνάς Νίκης στην Ακρόπολη.

Η Φ. Μαλλούχου-Τυφάνο, τον Οκτώβριο του 2008, δίδαξε τα αναστηλωτικά έργα Ακροπόλεως σε μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών της Αρχιτεκτονικής Σχολής του Πανεπιστημίου ΙΙΙ της Ρώμης. Η ίδια έδωσε διάλεξη, τον Ιανουάριο του 2009, για τον Παρθενώνα (το μνημείο και τις μεταγενέστερες τύχες του), στο πλαίσιο κύκλου διαλέξεων με θέμα «Μεγάλα Μνημεία», που διοργάνωσε η Αρχιτεκτονική Σχολή του Πανεπιστημίου La Sapienza της Ρώμης. Τέλος, μίλησε, τον Ιούνιο του 2009, για την αναστήλωση της Ακρόπολης (παρελθούσα και σύγχρονη), στο Πανεπιστήμιο IUAV της Βενετίας σε Διεθνές Σεμινάριο για τη Συντήρηση Λίθου, που διοργανώθηκε από κοινού με το International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property (ICCROM) της Ρώμης.

Φανή Μαλλούχου-Τυφάνο

Δρ. Αρχαιολόγος  
Προϊσταμένη Γραφείου Τεκμηρίωσης  
της ΥΣΜΑ



## Έργα που ολοκληρώνονται μέσα στο 2009

Η αναστήλωση της ανατολικής στοάς  
των Προπυλαίων (άνω)

Η αναστήλωση της βόρειας κιονοστοιχίας  
του Παρθενώνα (κάτω)



Ενημερωτική περιοδική έκδοση της  
Υπηρεσίας Συντήρησης Μνημείων  
Ακρόπολης (ΥΣΜΑ) του Υπουργείου  
Πολιτισμού

*Εκδότης:*  
Ομότ. Καθ. Χ. Μπούρας

*Υπεύθυνη έκδοσης:*  
Δρ Φ. Μαλλούχου-Tufano

*Καλλιτεχνική επιμέλεια:*  
Ο. Σημαιοφορίδου

*Φωτογραφική επιμέλεια:*  
Σ. Μαυρομάτης

Τα έργα συντήρησης και αναστήλωσης  
των μνημείων της Ακρόπολης και η πα-  
ρούσα έκδοση συγχρηματοδοτούνται  
από το Ελληνικό Δημόσιο και την Ευ-  
ρωπαϊκή Ένωση

Κοινοτικό πλαίσιο στήριξης 2000-2006  
Επιχειρησιακό πρόγραμμα  
«ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ»  
Κοινοτική συμμετοχή (ΕΤΠΑ): 75%  
Εθνική συμμετοχή: 25%

Ειδική υπηρεσία διαχείρισης  
Ε.Π. «ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ»



Υπηρεσία Συντήρησης Μνημείων  
Ακρόπολης  
Πολυγώνου 10  
10555 Αθήνα  
Τηλ./Fax: 210 3243 427/3251 620  
e-mail: protocol@ysma.culture.gr